

Силабус
навчальної дисципліни
«Фінанси регіонального розвитку»

Ступінь вищої освіти – доктор філософії
Освітньо-наукова програма «Фінанси, банківська справа та страхування»
Рік навчання: 1, семестр: 3
Кількість кредитів: 5 (150 год.)
Мова викладання: українська
Підсумковий контроль – диф. залік
Форма проведення занять – лекції та семінарські заняття

Викладач курсу	СОКИРКО ОЛЕНА СЕРГІЇВНА, к. е. н., доцент кафедри публічних фінансів
E-mail	osokirko@gmail.com
Консультації	<i>Очні консультації: вівторок, 13.00-14.00, кафедри публічних фінансів</i> <i>Онлайн-консультації за потребою</i>

Коротка анотація курсу. Метою навчальної дисципліни є набуття знань, оволодіння методами, інструментами та практичними навичками для вирішення спеціалізованих задач управління фінансовими ресурсами місцевого самоврядування, прийняття рішень та застосування фінансових інструментів щодо досягнення цілей сталого розвитку регіонів та територіальних громад.

Завдання навчальної дисципліни:

- ознайомити здобувачів освіти із сутністю та теоретичними основами формування і функціонування систем управління фінансовими ресурсами місцевого самоврядування, закономірностями розвитку місцевого самоврядування у розвинених країнах світу (ЄС та ОЕСР);
- навчити здобувачів освіти застосовувати фінансовий інструментарій розвитку регіонів та громад в конкретних умовах економіки України;
- дати майбутнім фінансовим фахівцям знання інституційних передумов розвитку систем місцевого самоврядування; сформуванню у здобувачів освіти теоретичну і методичну базу, що необхідна для подальшого оволодіння практикою реалізації діяльності з управління фінансовими ресурсами місцевого самоврядування; виробити у здобувачів освіти уміння працювати та аналізувати фінансові аспекти стратегічного та просторового планування ОТГ.

1. Формат курсу – змішаний з елементами дистанційного навчання.

2. Компетентності, які мають бути сформовані в результаті опанування навчальної дисципліни:

Інтегральна компетентність: Здатність розв'язувати комплексні проблеми в галузі професійної та/або дослідницько-інноваційної діяльності, що передбачає глибоке переосмислення наявних та створення нових цілісних концептуальних та методологічних знань та/або професійної практики у сфері фінансів, банківської справи, страхування та фондового ринку чи на межі галузей знань або професійної діяльності.

Загальні компетентності:

- Здатність до започаткування, планування, реалізації та коригування послідовного процесу

грунтовного наукового дослідження з дотриманням належної академічної доброчесності, пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел з відповідним критичним аналізом, оцінкою і синтезом нових і комплексних ідей.

- Здатність до мотивації та досягнення спільної мети із безперервним саморозвитком та самовдосконаленням.

Спеціальні (фахові, предметні) компетентності (СК):

- Здатність до виконання наукових досліджень у сфері фінансів, банківської справи та страхування на відповідному фаховому рівні, досягнення наукових результатів, що створюють нові знання, для розв'язання актуальних проблем.

- Здатність до впровадження результатів власних досліджень у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

3. Результати навчання

– Здійснювати повний та різносторонній пошук інформації, її систематизацію та аналіз.

– Мотивувати та управляти роботою інших для досягнення спільної мети.

– Демонструвати навички самостійного виконання наукового дослідження, гнучкого мислення, відкритості до нових знань, оцінювати результати автономної роботи і нести відповідальність за особистий професійний розвиток та навчання інших.

– Виконувати оригінальні наукові дослідження у сфері фінансів, банківської справи та страхування на відповідному фаховому рівні, досягати наукових результатів, що створюють нові знання, для розв'язання актуальних проблем.

4. Обсяг курсу

Вид заняття	Загальна кількість годин (денна/заочна)
лекції	26
семінарські заняття	24
Індивідуально-консультативна робота	3
самостійна робота	150

Технічне й програмне забезпечення/обладнання –мультимедійне забезпечення.

5. Політика курсу – дотримання академічної доброчесності відповідно до «Положення про академічну доброчесність в ДПУ». Політика курсу спрямована на: запобігання та виявлення академічного плагіату в наукових працях аспірантів та виконаних завданнях; розвиток навичок коректної роботи із джерелами інформації та впровадження практики належного цитування; дотримання вимог наукової етики та поваги до інтелектуальних надбань; активізація самостійності й індивідуальності при створенні авторського твору і відповідальності за порушення загальноприйнятих правил цитування.

8. Схема дисципліни

Години, семестр денна/ заочна	Тема, план	Форма заняття та діяльності	Результати навчання	Вага оцінок (кількість Балів)
2	<p>Тема 1. Сутність, складові та засади організації фінансових ресурсів місцевого самоврядування</p> <p>План лекційного заняття</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Системи місцевого самоврядування. 2. Моделі фінансового забезпечення регіонального розвитку. 3. Теорія фіскальної децентралізації. 4. Теорія фіскального федералізму. 	<p><i>Лекції-бесіди, лекції-консультації; Семінари: тестові завдання, доповіді, презентації, усні та письмові відповіді на теоретичні запитання, ситуаційні запитання, запитання понятійного апарату, розв'язання ситуаційних завдань, обговорення наукових публікацій</i></p>	<p>Знати: сутність систем місцевого самоврядування; Моделі фінансового забезпечення регіонального розвитку; теорії розвитку регіональних фінансів</p>	2
4	<p>Тема 2. Регіональна фінансова політика</p> <p>План лекційного заняття</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Державна регіональна фінансова політика: поняття, цілі, завдання. 2. Фінансова політика місцевого самоврядування. 3. Об'єктивна необхідність фінансового вирівнювання. 4. Вертикальні і горизонтальні дисбаланси та фінансове вирівнювання. 5. Інституційне забезпечення фінансової політики регіонів. 	<p><i>Лекції-бесіди, лекції-консультації; Семінари: тестові завдання, доповіді, презентації, усні та письмові відповіді на теоретичні запитання, ситуаційні запитання, запитання понятійного апарату, розв'язання ситуаційних завдань, обговорення наукових публікацій</i></p>	<p>Знати та вміти: Сутність, значення і роль фінансової регіональної політики; цілі фінансової політики місцевого самоврядування; фінансове вирівнювання і його значення для проведення фінансової регіональної політики; фінансові вертикальні і горизонтальні дисбаланси; інституційне забезпечення фінансової політики регіонів.</p>	4

4	<p>Тема 3. Місцеві бюджети як основа фінансової бази місцевих органів самоврядування</p> <p>План лекційного заняття</p> <p>1. Місцеві бюджети: сутність та типи.</p> <p>2. Підходи до класифікації доходів та видатків місцевих бюджетів.</p> <p>3. Формування та виконання місцевих бюджетів.</p> <p>4. Регіональні особливості становлення та розвитку міжбюджетних відносин.</p>	<p><i>Лекції-бесіди, лекції-консультації;</i></p> <p><i>Семінари:</i></p> <p><i>тестові завдання, доповіді, презентації, усні та письмові відповіді на теоретичні запитання, ситуаційні запитання, запитання понятійного апарату, розв'язання ситуаційних завдань, обговорення наукових публікацій</i></p>	<p>Досліджувати та аналізувати: сутність та типи місцевого бюджету; підходи до класифікації доходів та видатків місцевих бюджетів; формування та виконання місцевих бюджетів; регіональні особливості становлення та розвитку міжбюджетних відносин.</p>	6
4	<p>Тема 4: Формування доходної бази місцевих бюджетів</p> <p>1. Види доходів місцевих бюджетів, їх характеристика.</p> <p>2. Доходи загального фонду обласних бюджетів та АР Крим.</p> <p>3. Доходи бюджетів ОТГ.</p> <p>4. Надходження спеціального фонду місцевих бюджетів.</p> <p>5. Особливості формування доходів місцевих бюджетів в умовах децентралізації.</p>	<p><i>Семінар:</i></p> <p><i>Тести, презентації, дискусія</i></p>	<p>– визначити види доходів місцевих бюджетів, їх характеристику;</p> <p>– визначити доходи загального фонду обласних бюджетів та АР Крим;</p> <p>– вивчити доходи загального фонду бюджетів місцевого самоврядування (міст районного значення, сільських, селищних бюджетів);</p> <p>– засвоїти надходження спеціального фонду місцевих бюджетів.</p>	2

			– визначити особливості формування доходів місцевих бюджетів в умовах децентралізації.	
4	<p>Тема 5. Джерела фінансів місцевого самоврядування. Система видатків місцевих бюджетів</p> <p>План лекційного заняття</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Доходи місцевих бюджетів. 2. Місцеві податки і збори. 3. Видатки місцевих бюджетів. 4. Програмно-цільовий метод формування місцевих бюджетів. 	<p><i>Лекції-бесіди, лекції-консультації;</i> <i>Семінари:</i> <i>тестові завдання, доповіді, презентації, усні та письмові відповіді на теоретичні запитання, ситуаційні запитання, запитання понятійного апарату, розв'язання ситуаційних завдань, обговорення наукових публікацій</i></p>	Знати і вміти аналізувати: Значення і роль доходів місцевих бюджетів; місцеві податки і збори та їх роль у наповненні місцевого бюджету; видатки місцевих бюджетів; програмно-цільовий метод формування місцевих бюджетів.	2
4	<p>Тема 6. Фінансове вирівнювання та бюджетне регулювання в умовах реалізації реформи бюджетної децентралізації</p> <p>План лекційного заняття</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Методологія фінансового вирівнювання регіонів. 2. Фінансова спроможність регіонів. 3. Бюджетний процес на регіональному рівні. 4. Публічні закупівлі в органах місцевого самоврядування. 	<p><i>Лекції-бесіди, лекції-консультації;</i> <i>Семінари:</i> <i>тестові завдання, доповіді, презентації, усні та письмові відповіді на теоретичні запитання, ситуаційні запитання, запитання понятійного апарату, розв'язання ситуаційних завдань, обговорення наукових публікацій</i></p>	Знати: методологію фінансового вирівнювання регіонів; основні складові фінансової спроможності регіонів; бюджетний процес на регіональному рівні; публічні закупівлі в органах місцевого самоврядування.	2

4	<p>Тема 7. Зарубіжний досвід регіональної фінансової політики</p> <p>План лекційного заняття</p> <p>1. Особливості формування бюджету</p>	<p><i>Лекції-бесіди, лекції-консультації; Семінари: тестові завдання, доповіді, презентації, усні та письмові відповіді на</i></p>	<p>Знати основи: особливостей формування бюджету ЄС та регіональної політики; основні інституції управління</p>	2
---	---	--	---	---

	<p>ЄС та регіональна фінансова політика.</p> <p>2. Основні інституції управління фінансами та територіальна організація ЄС.</p> <p>3. Еволюція пріоритетів фінансування регіональної політики ЄС.</p> <p>4. Сучасні інструменти фінансування регіональної політики ЄС.</p> <p>4. Механізми та спеціальні інструменти фінансування регіонального розвитку ЄС.</p>	<p><i>теоретичні запитання, ситуаційні запитання, запитання понятійного апарату, розв'язання ситуаційних завдань, обговорення наукових публікацій</i></p>	<p>фінансами та територіальну організацію ЄС; еволюцію пріоритетів фінансування регіональної політики ЄС; сучасні інструменти фінансування регіональної політики ЄС; механізми та спеціальні інструменти фінансування регіонального розвитку ЄС.</p>	
--	--	---	--	--

9. Система оцінювання

Модулі	Модуль 1 (29 балів)				Загальна сума балів = 50 + 50 = 100 балів
Теми	Т.1	Т.2	Т.3	Т.4	
Кількість балів за змістовні модулі	2	4	6	12	
Відповідь на семінарському занятті	2	2	6	2	
Індивідуальна робота				10	
Контрольний захід	5				
Самостійна робота	Оцінювання самостійної роботи здійснюється під час семінарських занять та виконання контрольної роботи				
	Модуль 2 (21 балів)				
Теми	Т.5	Т.6	Т.7		
Кількість балів за змістові модулі	2	2	2		
Відповідь на семінарському занятті	2	2	2		
Індивідуальна робота					
Контрольний захід	10				
Самостійна робота	Оцінювання самостійної роботи здійснюється під час семінарських занять та виконання контрольної роботи				
Підсумковий тестовий контроль на платформі дистанційного навчання MOODLE ДПУ	5				
Залік	50				

10. Шкала оцінювання

Сума балів за 100-бальною шкалою	Оцінка в ЄКТС	Значення оцінки ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
			Екзамен	Залік
90-100	A	відмінно	Відмінно/	
80-89	B	дуже добре	Добре	зараховано
70-79	C	добре		
60-69	D	задовільно	Задовільно	
50-59	E	достатньо		
35-49	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	Незадовільно	Не зараховано
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу		

11. Політика оцінювання

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Завдання, які виконуються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку (- 0,5 бала). Перескладання модулів відбувається із дозволу дирекції ННІ за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності: Наукові роботи перевіряються на наявність плагіату і допускаються до захисту із коректними текстовими запозиченнями не більше 20%. Списування під час контрольних робіт та екзаменів заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів).

Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим компонентом оцінювання. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, міжнародне стажування) навчання може відбуватись в онлайн формі за погодженням із керівником курсу.

Загальна система оцінювання курсу	Виконання всіх видів навчальних робіт впродовж семестру / диференційований залік – 50/50%
Вимоги до письмової роботи	Вивчення окремих питань, що передбачені для самостійного опрацювання. Оцінюється робота з тими матеріалами, які не задіяні в виконанні здобувачами домашніх завдань. Оцінка проводиться за складовою системи, в тому числі: коментарів до певних тем з зазначених матеріалів; рефератів, підготовлених здобувачем, обсягом до 10 сторінок формату А4 (обов'язково розробити до реферату презентації – не менше 7 слайдів) за тематикою, що дотична темі дисертації.
Семінарські заняття	Семінарські заняття проводяться згідно з розкладом у відповідності з планами семінарських занять на основі опрацювання лекційних матеріалів, основної та додаткової літератури (наприклад: тестовий контроль, звіт про виконану самостійну роботу, демонстрація практичної навички, тощо). Поточний контроль (засвоєння окремих тем) проводиться у формі усного опитування або письмового експрес-контролю на лекціях та семінарських заняттях, у формі виступів здобувачів з доповідями при обговоренні навчальних питань на семінарських заняттях. При оцінці роботи здобувача на семінарському занятті враховується: відвідуваність занять, активна і продуктивна участь на заняттях, вивчення літературних джерел, своєчасне виконання всіх завдань.

Умови підсумкового контролю	<p>Підсумковий семестровий контроль з дисципліни є обов'язковою формою контролю навчальних досягнень здобувачів. Він проводиться у письмовій формі у вигляді диференційованого заліку. Терміни проведення підсумкового семестрового контролю встановлюються графіком навчального процесу, а обсяг навчального матеріалу, який виноситься на підсумковий семестровий контроль, визначається робочою програмою дисципліни. Підсумковий контроль здійснюється під час проведення навчальних занять і має на меті перевірку засвоєння здобувачами навчального матеріалу. Форми оцінювання поточної навчальної діяльності стандартизовані і включають контроль теоретичної підготовки із врахуванням тематики дисертації.</p> <p>Максимальна кількість балів, яку може набрати здобувач за поточну навчальну діяльність, становить 50 балів. Сумарна кількість балів за вивчення дисципліни за семестр розраховується як сума балів,</p>
	<p>отриманих за результатами поточного контролю та балів, отриманих за результатами диференційованого заліку. Максимальна сума балів за семестр складає 100 балів.</p>

12. Рекомендована література

Основна:

1. Бюджетний кодекс України від 21.06.2001 № 2542-III URL: <https://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2542-14>
2. Європейська хартія місцевого самоврядування від 15.10.1985. Хартію ратифіковано Законом N 452/97-ВР (452/97-ВР) від 15.07.97 URL: https://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=994_036
3. Закон України "Про місцеве самоврядування в Україні" Від 2 травня 1997 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=280%2F97-%E2%F0>
4. Закон України Про столицю України - місто-герой Київ від 15.01.1999 № 401-XIV. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=401-14>
5. Закон України "Про місцеві державні адміністрації" від 09.04.1999 № 586-XIV URL: <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=586-14>
6. Волкова В. В., Волкова Н. І. Місцеві фінанси. Навчальний посібник. Вінниця: Донецький національний університет імені Василя Стуса, 2022. 105 с.

Допоміжна:

7. Сокирко О. С., Плахотнюк В. В. Аналіз стану доходів місцевих бюджетів при реалізації реформи бюджетної децентралізації. Бізнес Інформ. 2019. №7. С. 304–311.
8. Фінансові інструменти регіонального розвитку в Україні в умовах децентралізації: монографія / Бедринець М.Д. та ін.; за заг. ред. М.Д. Бедринець. Ірпінь, 2021. 318 с.
9. Звітність про виконання бюджетів // Офіційний сайт Державної казначейської служби України. URL: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=146477>
10. Мартиненко В. В. Оптимізація видатків місцевих бюджетів як інструмент фіскальної політики. / В.В. Мартиненко // Інвестиції: практика та досвід. № 18. 2019. С. 22–26.
11. Мартиненко В. В. Специфіка управління власними доходами місцевих бюджетів в умовах фінансової децентралізації. / В.В. Мартиненко // Вісник Тернопільського національного економічного університету. № 3. 2019. С. 51–61.

Міжнародні видання:

12. American Economic Review. URL: [https:// American Economic Association: American Economic Review \(aeaweb.org\)](https://AmericanEconomicAssociation.org)
13. «Cambridge University Press» URL: <https://www.cambridge.org/>
14. Journal of Finance URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/journal/15406261>
15. The Advanced Science Journal URL: <https://onlinelibrary.wiley.com/journal/21983844>
16. The Economic Journal URL: <https://academic.oup.com/ej>

Інформаційні ресурси ІНТЕРНЕТ:

17. Відкритий бюджет: URL: <https://openbudget.gov.ua/>
18. Державна фіскальна служба України. URL: <http://sfs.gov.ua/>
19. Державний фонд регіонального розвитку. URL: <http://dfrr.minregion.gov.ua/>
20. Децентралізація в Україні. URL: [http:// https://decentralization.gov.ua/](http://https://decentralization.gov.ua/)
21. Єдиний веб-портал використання публічних коштів. URL: <https://spending.gov.ua/new/>.
22. Єдиний державний веб-портал відкритих даних: URL: <https://data.gov.ua/>
23. Міністерство розвитку громад та територій України. URL: www.minregion.gov.ua
24. Міністерство фінансів України. URL: www.mof.gov.ua.
25. Національний банк України. URL: <http://www.bank.gov.ua>.

26. Український центр економічних і політичних досліджень імені Олександра Разумкова. URL: <http://www.razumkov.org.ua>.